

Smilja Mrđa

Prof. Historije

OŠ „Osman Nuri Hadžić“, Sarajevo

PEDAGOŠKA UVJERENJA

Već odavno u svim evropskim zemljama pa i u Bosni i Hercegovini, ciljevi nastave nisu samo puko usvajanje činjenica, već razvijanje znanja i vještina koje su učenicima potrebne za XXI stoljeće.

Oduvjek sam smatrala da je u nastavnom procesu ključna uloga nastavnika i da od njegove stručnosti i otvorenosti za nove ideje u unapređenju nastave, uveliko zavisi kvalitet nastavnog procesa.

Nastavnik XXI st. treba još neke kompetencije, potrebne za nove izazove koje nosi jedno pluralističko društvo, kakvo je naše. To podrazumjeva stalnu edukaciju, odnosno cjeloživotno učenje. Isto tako znamo da podučavanje drugih upravo zahtjeva naš najveći angažman.

Za veći angažman u nastavi inspirišu me sami učenici, čije ideje pažljivo slušam i razmatram te prihvatam ili uz obrazloženje objašnjavam zašto se njihova ideja ne može realizovati. Isto tako i ja nastojim njih da motivišem za nastavni čas, te stvoriti jednu poticajnu atmosferu za učenje. Kao demokratičan nastavnik podržavam i potičem timski rad, bez kojeg se ne može zamisliti moderna škola.

Rukovodeći se ovim u svom radnom angažmanu, stalno sam otvorena za nova učenja i podučavanja drugih. Da bi podučavala druge, sama moram steći više kompetencija, i dublje ući u materiju, zato stalno radim na svom usavršavanju. Često pohađam seminare a radim i na podučavanju drugih, jer sam bila trener OSC-a, Vijeća Evrope i CIVITAS-a. Sva svoja znanja i iskustva prenosim u učionicu i koristim u radu sa učenicima.

KRATAK OPIS PRAKSE

Dugogodišnje iskustvo u poučavanju historije pokazuje da je klasičan metod prevaziđen i neefikasan djeci nezanimljiv, zbog čega nevoljko i teško usvajaju nastavne sadržaje. Zato sam u školi otvorila "**Školu stripa**", a polaznici su svi učenici koji vole strip i znaju i žele da ga crtaju. Ideja je dobro prihvaćena i među učenicima i među roditeljima, pa se jedan roditelj angažovao da volonterski obučava učenike tehnikama crtanja stripa. Ubrzo su učenici strip škole po scenariju koji smo sami napravili nacrtali strip iz historije BiH u Osmanskom i Austro-Ugarskom periodu. Te stripove smo koristili u nastavi i otkrili da učenici mnogo brže usvajaju znanja i vještine i da im je takva forma izražavanja bliža od udžbenika. To je pokazala i naša interna anketa, u kojoj 82% učenika izjasnilo da im je forma stripa prihvatljivija od udžbenika.

OPIS PRAKSE

Tragajući za inovativnim idejama koje mogu upotrijebiti u učionici da bi učenici mogli savladati teško gradivo iz historije, došla sam na ideju da unesem strip u učionicu. Ideju su mi ustvari dali sami učenici. Često su donosili stripove i čitali ih ispod klupe a neki učenici bi odgovore na pitanja u testu crtali. S obzirom da se trudim da potičem kreativnost kod učenika, to sam prihvatila kao izazov. Odlučila sam otvoriti „Strip školu“, gdje ne bi samo čitali i analizirali stripove već ih i sami stvarali. Ubrzo smo pojedine lekcije iz udžbenika počeli pretvarati u crteže, a zatim se odvažili i da napravimo prvi strip, gdje smo u jednom šaljivom tonu obradili historiju srednjovjekovne Bosne. Ono što je možda neobično u našem radu je da učenici koji su članovi strip sekcije, prave stripove za pojedine sadržaje iz udžbenika historije, a onda te sadržaje koristim u nastavi za druge učenike (vršnjačka edukacija). Produkt tog našeg rada je da smo uz pomoć nevladine organizacije „Fond orvoreno društvo“ izdali prvi strip iz historije BiH. Kroz putovanje profesora Historea prikazana je cjelokupna historija BiH uključujući i osjetljive sadržaje, a sve u jednom šaljivom i zabavnom tonu. Tako je strip ispod klupe, zauzeo mjesto na đlačkoj klupi, na veliko zadovoljstvo učenika.

NASLOV

Strip na klupu

DETALJAN OPIS

1. POLAZIŠTA

Svjedoci smo da učenici sve teže usvajaju nastavne sadržaje i da nisu dovoljno motivirani za izvršavanje školskih zadataka. Uvijek sam se trudila da uvedem nove nastavne prakse u cilju poticanja kreativnosti učenika, kako bi se što bolje pripremili za život. Jedan od načina da učenici, brže, lakše i zabavnije usvoje nastavne sadržaje je i forma stripa. Strip je posebno pogodan za obradu kontraverznih i osjetljivih sadržaja, koji se izučavaju u nacionalnim predmetima, a posebno u predmetu historija.

Dugogodišnje iskustvo u poučavanju historije pokazuje da je klasičan metod prevaziđen i neefikasan djeci nezanimljiv, zbog čega nevoljko i teško usvajaju nastavne sadržaje.

Zato sam u školi otvorila "**Školu stripa**", a polaznici su svi učenici koji vole strip i znaju i žele da

ga crtaju. Ideja je dobro prihvaćena i među učenicima i među roditeljima, pa se jedan roditelj angažovao da volonterski obučava učenike tehnikama crtanja stripa. Ubrzo su učenici strip škole po scenariju koji smo sami napravili nacrtali strip iz historije BiH u Osmanskom i Austro-Ugarskom periodu.

Te stripove smo koristili u nastavi i otkrili da učenici mnogo brže usvajaju znanja i vještine i da im je takva forma izražavanja bliža od udžbenika. To je pokazala i naša interna anketa, u kojoj 82% učenika izjasnilo da im je forma stripa prihvatljivija od udžbenika. Posebno se napredak osjetio kod djece sa posebnim potrebama i djece sa poremećenom pažnjom. Važno je napomenuti da imamo 15-toro učenika sa posebnim potrebama od V-IX razreda.

Kako bi se ta pozitivna praksa proširila i van naše škole, počeli smo razmišljati o tome kako oštampati neki alternativni materijal u stripu a koji bi mogao ući u školske biblioteke. Tako je nastao strip „Vremeplov profesora Historea“.

CILJ I ŽELJENI ISHODI

Glavni cilj

Doprinjeti bržem, lakšem i zabavnijem načinu usvajanja znanja učenika osnovne škole, iz nacionalne grupe predmeta, kroz nove inovativne metode podučavanja.

Specifični ciljevi:

- Veći učenički angažman na časovima
- Brža i bolja interakcija sa nastavnim sadržajima
- Poticanje kreativnosti, znatiželje i maštovitosti
- Lakši rad sa djecom sa posebnim potrebama

Ishodi:

Učenici lakše usvojili znanja iz nacionalne grupe predmeta, kroz nove inovativne ideje

Učenici više angažovani na časovima

Učenici postižu bolju interakciju sa nastavnim sadržajima

Učenici pokazuju veću kreativnost znatiželju i maštovitost

Djeca s posebnim potrebama lakše usvajaju znanja

2. DETALJAN OPIS REALIZACIJE

Historija je predmet u kojem po planu i programu učenici treba da usvoje mnoge fakte i datume, pa samim tim i nije omiljeni predmet kod većine učenika. Zato sam kao predavač tih zahtjevnih sadržaja uvijek tragala za inovativnim idejama i metodama, kako bi te sadržaje lakše približila učenicima.

Smatram da nastavnik 21. st. treba između ostalog, biti otvoren za inovacije i promjene. Većinu dobrih ideja koje sam realizovala u praksi, dobila sam od svojih učenika. Tako je bilo i sa idejom da uvedem strip u nastavu. Neki učenici su donosili stripove i krišom ih čitali ispod klupe, a nekoliko njih, koji su voljeli crtati, nacrtali bi odgovore na pitanja iz testa. Tako sam došla na ideju da otvorim „Strip školu“, kao sekciju u školi. Zamolila sam nastavnicu likovne kulture da mi pomogne oko odabira učenika, tj. da mi ukaže na učenike koji znaju i vole crtati. Ubrzo je zaživjela „Strip škola“ (2010. god.), u kojoj su polaznici bili od šestog do devetog razreda.

Ideja je dobro prihvaćena i među učenicima i među roditeljima, pa se jedan roditelj angažovao da volonterski obučava učenike tehnikama crtanja stripa. Prvo smo zajedno osmislili likove tj. glavnog lika profesora Historea. U početku su učenici crtali pojedine lekcije iz udžbenika ili bi crtali prizore iz terenske nastave ili zajedničkih odlazaka u obilaske grada i muzeja. Strip je polako počeo ulaziti u učionice, pa su cijeli razredi počeli da crtaju sadržaje iz udžbenika.

Oni učenici koji nisu znali crtati pravili bi kvadrate u koje bi upisivali sadržaje, koje bi kasnije učenici sa sekcije crtali. Ubrzo su učenici strip škole po scenariju koji smo sami napravili nacrtali strip iz historije BiH u Osmanskom i Austro-Ugarskom periodu. Te stripove smo koristili u nastavi i otkrili da učenici mnogo brže usvajaju znanja i vještine i da im je takva forma izražavanja bliža od udžbenika. To je pokazala i naša interna anketa, Provedena u školi, u kojoj se 82% učenika izjasnilo da im je forma stripa prihvatljivija od udžbenika. Posebno se napredak osjetio kod djece sa posebnim potrebama i djece sa poremećenom pažnjom. Važno je napomenuti da imamo 15-toro učenika sa posebnim potrebama od V-IX razreda.

Kako bi se ta pozitivna praksa proširila i van naše škole, počeli smo razmišljati o tome kako oštampati neki alternativni materijal u stripu a koji bi mogao ući u školske biblioteke.

2015. godine, nevladina organizacija Fond Otvoreno Društvo BiH, raspisao je konkurs za dodjelu granta za inovativne prakse u nastavi. Prijavila sam se sa idejom da se odštampa prvi alternativni materijal u stripu, u kojem bi bila kratka historija BiH, a gdje bi ustvari bili prikazani njeni gradovi sa svim svojim ljepotama i kulturnim spomenicima. Cijeli projekat je nazvan „Strip na klupu“.

Od 150 prijavljenih projekata ovaj je ocjenjen kao najbolji, tako da se moglo početi na njegovoj realizaciji. (Prilog <http://www.osfbih.org.ba/index.php/component/content/article/19-programi/obrazovanje/292-dobre-prakse-u-obrazovanju-odobreni-projekti-2015-2016>)

Nakon što je projekat odobren, krenula sam zajedno sa svojim kolegama i učenicima „Strip škole“ u realizaciju. Za njegovu realizaciju predviđene su sledeće aktivnosti:

1. Izrada dizajna i formata stripa
3. Lektorisanje sadržaja
4. Prelom i štampanje stripa
5. Prezentacija stripa direktnim i indirektnim korisnicima, kroz organizaciju specijalnih događaja u organizaciji "Strip škole"
6. Promocija i razmjena dobre prakse "Strip na klupu" drugim potencijalno zainteresovanim stranama (školama, Prosvetno pedagoški zavod, nadležni organi i institucije lokalne samouprave i dr.)

Nakon godinu dana rada na projektu, svetlo dana je ugledao strip pod naslovom „Vremeplov profesora Historea. (**Prilog br.16.Strip u PDF formatu**)

Nakon izlaska stripa iz štampe uslijedila je promocija u školi „Osman Nuri Hadžić“ Promociji su prisustvovali kolege, predstavnici lokalne zajednice, roditelji, predstavnici iz drugih škola, članovi Udruženja historičara KS , prijatelji i mnogi drugi. (**Prilog 17,18,19.**)

Zatim je uslijedila promocija u pisanim i elektronskim medijima.

Na samu promociju nisu došli pozvani mediji, osim TV FIVA, iako su bili pozvani i pismenim i usmenim putem. Međutim nakon promocije su uslijedili pozivi za gostovanje na više TV kuća (TV ALFA ,TV FACE, BHT) (**Prilog** <https://www.youtube.com/watch?v=84J8KFICdJw>

Portal Klix je također objavio članak pod naslovom „Prođoh Bosnom vremeplovom“ **Prilog** <http://www.klix.ba/lifestyle/prodjoh-bosnom-vremeplovom-ucitelji-napravili-djeciji-strip-kao-prirucnik-o-bih/160610> (**Prilog br.22.**)

3. EFEKTI; POSTIGNUTI REZULTATI

Rezultati su bili veći od očekivanih. Učenici su reagovali izuzetno pozitivno. Svih 20 stripova koji su dostavljeni u školsku biblioteku su pozajmljeni već u prvoj sedmici. Pošto su stripovi dostavljeni i u Nacionalnu biblioteku i u biblioteke drugih škola u Kantonu Sarajevo, svakodnevno su stizale pohvale od strane kolega i učenika. Reakcije roditelja su također izuzetno pozitivne. Jedna roditeljka (učenika Faruka Softića) je rekla „ da je to nešto najbolje što je do tada pročitala“.Većina učenika i roditelja su pitali kada će uslijediti nastavak.Strip se počeo koristiti u nastavi, posebno na časovima predmeta „Društvo“, jer prati NPP tog predmeta.(prilog

Također nam se javila predstavica „Češke besede“ gđa. Jovanka Mastilović - Šalaka, koja je zamolila za jedan primjerak, kako bi ga poklonili jednom češkom diplomati koji odlazi iz Bosne i Hercegovine (**Prilog br.23.**) http://www.ceskabesedasa.ba/bafiles/vijesti_ba.html) Rekla je da je to odličan poklon jer je u stripu sadržana cjela historija Bosne i Hercegovine. Htjela bih također napomenuti da je nekoliko prijatelja i poznanika (ukupno njih pet), koji žive van Bosne i Hercegovine, nakon što su pročitali strip, rekli da bi bio idealan za podučavanje iz historije za naše djecu u inostranstvu. Važno je napomenuti da su reakcije i djece i odraslih vrlo pozitivne.

Posebno su zadovoljni učenici petih razreda i nastavnici koji predaju predmet „Društvo“, jer strip prati NPP tog predmeta u kome se upravo obrađuje historija BIH.

Mjesec dana nakon promocije uslijedio je poziv iz Amsterdama iz kuće Ane Frank, da na seminaru koji se održao od 2.-6.11., predstavim strip „Vremeplov profesora Historea“. Učesnici seminara su bili iz 13 zemalja, posebno zemalja Istoka, jer su teme na seminaru bile „Izbjeglice“ i „Strip“. Tamo sam predstavila strip i reakcije su bile inzvardne. (**Prilog br.24.**) <http://afh-teacherseminar.strikingly.com/> Password: AFHts2016. (**Prilog br. 25**) <https://www.facebook.com/groups/AFHTeacherSeminar2016/>

Neki učesnici su rekli da će po povratku kući u svojim školama početi raditi na uvođenju stripa u nastavu.

4. DODATNI KOMENTARI I SUGESTIJE DRUGIM NASTAVNICIMA KOJI BI ŽELJELI IMPLEMENTIRATI VAŠU IDEJU

Očekivati je da će rezultati primjene ove inovativne metoda u obradi nastavnih sadržaja biti prihvaćeni i od drugih kolega, kao primjer dobre prakse, čime će se multiplicirati efekti ove metode. To će ovoj praksi osigurati održivost i učiniti da postane dio institucionalne kulture naše škole.

To se posebno odnosi na nacionalne predmete, ali i na strane jezike (Njemački i Engleski), jer je strip već korišten u izradi udžbenika i brošura za ove predmete. U okviru predmeta Likovne kulture i Bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika i književnosti strip je uvršten u NPiP sa jednom nastavnom jedinicom,pa su učenici "Strip škole" redovno pozivani kao predavači na tim časovima.

Moja topla preporuka je da nastavnici u školama počnu da koriste strip kao medij koji je jako blizak djeci, pomoću kojeg brže i lakše usvajaju nastavne sadržaje,te da te šarene sličice stave u službu nastave.

